28.4.2026

**KAUPAN LIITON KIRJALLINEN ASIANTUNTIJALAUSUNTO EDUSKUNNAN TALOUSVALIOKUNNALLE**

**Asia: Hallituksen esitys eduskunnalle tuotesektorilainsäädännön uudistamiseksi (HE 41/2026 vp)**

Kaupan liitto ry (jälj. Kaupan liitto) kiittää mahdollisuudesta antaa kirjallinen asiantuntijalausunto eduskunnan talousvaliokunnalle otsikkoasiassa.

Kaupan liitto pitää esitettyä sääntelykokonaisuutta lähtökohtaisesti perusteltuna ja tarpeellisena. Vakavat sisämarkkinahäiriöt, kuten toimitusketjujen katkokset ja äkilliset kysyntäpiikit, ovat viime vuosina osoittaneet, että unionin nykyiset välineet eivät kaikissa tilanteissa riitä turvaamaan kriittisten tavaroiden saatavuutta yhdenvertaisesti koko EU:ssa.

Kaupan alan kannalta on erityisen tärkeää, että sääntelyllä ehkäistään jäsenvaltioiden yksipuolisia ja toisistaan poikkeavia toimia, jotka heikentäisivät sisämarkkinoiden toimintaa. Kriisitilanteessa on ensiarvoisen tärkeää varmistaa tavaroiden vapaa liikkuvuus ja nopea saatavuus erityisesti terveyden, turvallisuuden tai kriittisten toimintojen turvaamiseksi välttämättömien tuotteiden osalta.

Kaupan ala toimii toimitusketjujen solmukohdassa ja vastaa kriisin aikana pitkälti siitä, että tavarat ovat saatavilla kuluttajille, yrityksille ja yhteiskunnan kriittisille toiminnoille. On myös tärkeää tiedostaa, että tukkukaupan ja teknisen kaupan yritykset toimittavat teollisuuden yrityksille kriittisiä tuotantopanoksia, kuten esimerkiksi raaka-aineita ja varaosia. Tässä mielessä esitetty sääntely vaikuttaa kaupan alan yrityksiin sekä suoraan että välillisesti. Rajat ylittävä tavaraliikenne yms. on kaupan toiminnalle oleellista kriiseissä. Päivittäistavarahuollon (ja elintarvikehuollon ylipäätään) toiminta on riippuvaista kansainvälisestä logistiikasta (mukaan lukien kylmäketju), pakkausmateriaaleista, huoltohenkilöstöstä ja niin edelleen.

Kaupan liitto pitää myönteisenä, että hätätilan aikaiset poikkeusmenettelyt on rajattu selkeästi ajallisesti vain sisämarkkinoiden hätätilaan ja sisällöllisesti vain komission täytäntöönpanosäädöksessä yksilöityihin kriisin kannalta olennaisiin tavaroihin.

Samalla on kuitenkin todettava, että hätätilan aikana velvoitteet, tiedonantovelvollisuudet ja mahdolliset määräykset tuotanto- ja toimitusjärjestelyistä, voivat kohdistua myös kaupan alan yrityksiin merkittävällä tavalla. Tällaiset velvoitteet lisäävät hallinnollista kuormaa ja edellyttävät toimivia tietojärjestelmiä sekä nopeaa reagointikykyä, mikä korostaa ennakkovalmistautumisen merkitystä.

Kaupan liitto pitää keskeisenä, että esityksessä on pyritty tasapainottamaan nopeutettu markkinoille saattaminen ja korkea tuoteturvallisuuden taso. On tärkeää, että poikkeuslupamenettely on aidosti viimesijainen ja sitä sovelletaan vain tilanteissa, joissa markkinaehtoiset ratkaisut ja tavanomaiset vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyt eivät ole käytettävissä.

KAUPAN LIITTO

28.4.2026

Kaupan alan näkökulmasta on tärkeää, että:

- vastuu tuotteen turvallisuudesta säilyy koko ajan selkeästi talouden toimijalla,
- markkinavalvontaviranomaisten toimivalta ja vastuut ovat yksiselitteiset,
- viranomaisilla on riittävät resurssit ja osaaminen tehtävien hoitamiseen hätätilassa.

Kaupan liitto pitää myös perusteltuna ratkaisua, jossa luvan myöntävä viranomainen määräytyisi markkinavalvontalain mukaisen toimivallanjaon mukaan. Kutakin tuotesektoria koskeva paras kyvykkyys löytyy varmasti sektorikohtaiselta markkinavalvontaviranomaiselta.
Kaupan liitto kiinnittää huomiota siihen, että on tärkeää, ettei hätätilavaiheen päätyttyä poikkeusluvan voimassaolon päättyminen sellaisenaan velvoita poistamaan markkinoilta luvan nojalla jo markkinoille saatettuja tuotteita tai järjestämään palautusmenettelyä. Jo markkinoille saatettuja tuotteita ei liiteasetuksessa ja -direktiivissä säädellä markkinoilta poisvedettäviksi eikä tältä osin ole tarvetta kansallisesti tiukemmalle sääntelylle. Toisaalta mikäli tuotteiden osalta on havaittu erityisiä turvallisuusongelmia tai luvan ehtoja on rikottu, markkinavalvontaviranomainen voi kuitenkin määrätä poistamaan markkinoille saatettuja tuotteita.

Kaupan liitto pitää perusteltuna, että esityksessä ei esitetä uusia rikosoikeudellisia seuraamuksia, vaan nojaudutaan pääosin hallinnollisiin keinoihin ja olemassa olevaan sektorikohtaiseen seuraamuskehikkoon. Seuraamusten on oltava oikeasuhtaisia ja niiden tulee kohdistua erityisesti tahallisiin tai toistuviin laiminlyönteihin.

Tämän tyyppisen sääntelyn osalta korostuu viranomaisten neuvova ja ohjaava rooli, jotta yritykset kykenevät tarvittaessa toimimaan hätätilassa oikein ja tehokkaasti.

Kaupan liitto katsoo, että esitetty sääntely luo lähtökohtaisesti toimivan kehyksen sisämarkkinoiden vakavien häiriöiden hallintaan. Jatkossa on kuitenkin tärkeää:

- varmistaa riittävä ja oikea-aikainen yritysviestintä hätätilan aikana,
- huolehtia viranomaisten ja elinkeinoelämän välisestä jatkuvasta vuoropuhelusta,
- kiinnittää erityistä huomiota pk-yritysten kykyyn täyttää hätätilan aikaiset velvoitteet,
- arvioida sääntelyn toimivuutta käytännössä ensimmäisten soveltamistilanteiden jälkeen.

Suomalaisella huoltovarmuustyöllä on pitkät perinteet ja suomalainen tapa toteuttaa huoltovarmuustyötä on kansainvälisesti poikkeuksellista. Sen pohjana on luottamukseen ja vahvaan sitoutumiseen perustuva huoltovarmuusyhteistyö, johon yritykset ovat lähteneet mukaan ensisijaisesti muista syistä kuin siitä, että lainsäädäntö on ne siihen velvoittanut. Tätä yhteistyön mallia on syytä vaalia myös tulevien kriisien aikana.

Lisätiedot:

Toimitusjohtaja Kari Luoto, Kaupan liitto, kari.luoto@kauppa.fi, 0400 688 708

Johtava asiantuntija Tiina Vyyryläinen, Kaupan liitto, tiina.vyyrylainen@kauppa.fi, 050 60674